

EU ja arktinen otettava huomioon myös Suomen Itämeri-strategiassa

Pauliina Haijanen
Euroopan Alueiden komitean jäsen

Esittelin helmikuussa Alueiden komitean täysistunnossa lausunnon koskien Arktisten alueiden yhdennettyä politiikkaa. Olen aikaisemmin esitellyt kolme lausuntoa Itämeri-strategiasta. EU:n Itämeri-strategia on vuodesta 2009 lähtien edustanut uudenlaista koheesiopolitiikan välinettä aluetasolla. Valtiot, jotka muodostavat luontevan yhteistoiminta-alueen, laativat yhteisten tavoitteiden toteuttamista varten yhteisen toimintastrategian. Itämeren makroalue on EU:n ensimmäinen pilottihanke, ja sen yhteydessä saatuja kokemuksia on tarkoitus hyödyntää jatkossa muilla makroalueilla.

Suomessa meneillään on kansallisen Itämeri-selonteon päivittäminen Suomen Itämeri-strategiaksi. Päivittämisen tarkoituksena on määritellä Suomen painopisteet Itämeri-politiikalle, osoittaa mihin suuntaan Suomi haluaa kehittää Itämeren aluetta kansainvälisesti, EU-politiikassa sekä aluetasolla. Päivitys on tarpeen. Edellisen strategian laatimisen jälkeen monet tekijät Itämeren alueella ovat muuttuneet ja esille on noussut uudenlaisia uhkia, toki myös uusia mahdollisuuksia.

Muuttunut toimintaympäristö on varsin kattavasti otettu huomioon uuden, päivitetyn strategian luonnospaperissa. Esimerkiksi mikromuovi on erittäin vakava uhka: on todettu, että vuonna 2050 meressä on enemmän muovia kuin kaloja! Tavoitteena onkin estää ja vähentää haitallisten aineiden, muun muassa lääkeaineiden mereen pääsyä. Näiden ja muiden aineryhmien vaikutuksia ja seurantaan tullaan paremmin selvittämään.

Turvallisuustilanne Itämeren alueella on heikentynyt, EU-pakotteiden myötä esimerkiksi uudet yhteistyöhankkeet Venäjän kanssa ovat vaikeita käynnistää.

Ilmasto lämpenee arktisella ja Itämeren alueella nopeammin kuin muualla. Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa erityisesti merenkulkuun ja kalastuselinkeinoon. Keskisen Euroopan näkökulmasta Suomi on saari, merikuljetuksilla on sen vuoksi Suomelle erityisen suuri merkitys. Sekä kulku- että digitaaliset yhteydet jäämerelle ovat Suomen kannalta merkittäviä.

Viime vuosien aikana Itämeren tila on huomattavasti parantunut, mutta haasteita ja parannettavaa riittää edelleen. Kaikki tämä vaatii, paitsi rantavaltioiden yhteistyötä, rahallisia resursseja. Vaikka erityistä, Itämeren alueelle korvamerkittyä rahoitusta ei ole olemassa, tulee tehostaa olemassa olevien rahoituslähteiden hyödyntämistä. Tulevassa EU:n koheesio politiikassa tulisikin ottaa nykyistä paremmin huomioon Suomen erityisasema kuten harva asutus, ilmasto, Itämeri, arktisuus ja Venäjän raja-alue.

Itämeren alueella on suuri joukko toimijoita, jotka tekevät sinänsä hyvää ja hyödyllistä työtä. Edelleen kuitenkin ongelmana on koordinaation puute. Strategian toteuttaminen edellyttää jäsenvaltioiden tukea, poliittista selkänajaa ja ylikansallista koordinaatiota. Yhtä tärkeää on kuitenkin edelleen maakuntien, kuntien, eri viranomaisten ja kansalaisten toiminta. Meillä nämä tasot käytännössä vaikuttavat ratkaisevalla tavalla strategian onnistumiseen.

Suomen Itämeri-strategian päivitys on laaja ja merkittäviä yksityiskohtia sisältävä kokonaisuus. Strategian onnistunut täytäntöönpano on ratkaisevan tärkeää, jotta alueen mahdollisuudet voidaan kestäväällä tavalla hyödyntää.

Arktinen alue on nähtävä laajempaan kuin napapiirin pohjoispuolella sijaitsevana alueena. Itämeren alue ja sen kehittäminen ovat selkeässä kytköksessä Arktiseen alueeseen. Muun muassa Alueiden komitean lausunnossa olen tuonut esille, että alueen rajausta tulee laajentaa kestävä kehityksen edistämisen, ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja Euroopan kilpailukykyä edistämisen näkökulmien pohjalta paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen tarpeet ja mahdollisuudet huomioon ottaen.

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).